

Rovstekeln *Lestiphorus bicinctus* (Hymenoptera: Crabronidae) ny för Sverige

ÅKE KARLSSON

Karlsson, Å.: Rovstekeln *Lestiphorus bicinctus* (Hymenoptera: Crabronidae) ny för Sverige. [The digger wasp *Lestiphorus bicinctus* (Hymenoptera: Crabronidae) new to Sweden.] – Entomologisk Tidskrift 137 (1-2): 31-32. Uppsala, Sweden 2016. ISSN 0013-886x.

In August 15th 2015 I caught an unknown digger wasp in my garden in Landvetter just east of Gothenburg, SW Sweden. It turned out to be a female *Lestiphorus bicinctus* (Rossi, 1794) (Hymenoptera: Crabronidae). The species is found in most European countries and now also in Sweden.

Åke Karlsson, Dysiksgatan 39, 418 77 Göteborg. E-post: snake.karlsson@telia.com

15 augusti 2015 håvade jag en för mig obekant rovstekel i trädgården vid min sommarstuga i Landvetter. Efter ett visst besvär och genom sökning på Internet kunde jag artbestämna den till en hona av *Lestiphorus bicinctus* (Rossi, 1794) (Hymenoptera: Crabronidae) (Fig. 1). Arten är inte tidigare funnen i Sverige. Sommarstugan ligger tillsammans med ett par andra hus relativt avskilt och inklämt mellan sydöstra delen av Landvettersjön och ett skogklätt berg. Den blomrika trädgården lockar dock till sig mycket insekter även om platsen kan vara lite kylig och fuktig. Jag har troligen fångat den vid mina stora bestånd av stjärnflocka *Astrantia major*.

Rovstekeln *Lestiphorus bicinctus* är utbredd i syd- och mellaneuropa norrut till Tyskland och SÖ England och från Spanien i väster till Turkiet och Altai i öster. Arten var inte känd från Norden när Nordens rovstekelfauna (Lomholdt 1975-1976) utkom, men var då funnen på flera lokaler i Schleswig-Holsten i norra Tyskland, bl.a. nära Kiel bara 70 km från danska gränsen (Haeseler 1973). Den anses på senare tid ha expanderat och blivit vanligare i Tyskland (Blösch 2000). Den är ofta funnen inne i städer och samhällen (Bitsch 1997) och gynnas kanske av det lite

Figur 1. Rovstekeln *Lestiphorus bicinctus* hittades för första gången i Sverige i närheten av Göteborg under 2015. Karaktäristiskt för arten är bland annat det smala första segmentet på bakkroppen.

The digger wasp *Lestiphorus bicinctus* was found for the first time in Sweden during 2015.

varmare klimatet där, ”urban heat”. Senare har den även påträffats i Danmark, bl.a. på Fyn från 2005 (<http://forum.hymis.de>), så arten tycks vara på spridning norrut vilket mitt fynd också visar.

Släktet *Lestiphorus* tillhör underfamiljen Bembicinae och har släktena *Gorytes* och *Harpactus* som närmaste släktingar i den nordiska faunan. Släktet kännetecknas bland annat av att det finns en insnörning mellan bakkroppens första och andra segment och att första segmentet är mycket smalare än de andra vilket ger djuret en viss likhet med krukmakegetingar, *Eumenes*. Släktet *Lestiphorus* innehåller 18 arter och är spritt över stora delar av jorden med förekomster i Europa, Asien, Nordamerika och Afrika. Det finns ytterligare en art av släktet *Lestiphorus* i Europa, *L. bilunatulus*, men den har bandet på 2:a bakkroppssegmentet uppdelat i två laterala fläckar. Den är mer sydlig och tydligen på tillbakagång i Tyskland så det är knappast troligt att den sprids norrut.

Släktet och arten bestäms enklast genom att använda Jacobs (2007). Om man använder Lomholdt (1975-1976) får man snart problem då den ju inte finns med där. Man fastnar på punkterna 38 och 39, i valet mellan *Argogorytes*, *Gorytes* och *Harpactus*. Utseendet framgår av Figur 1. Arttypiskt är de två fläckarna på första bakkroppssegmentet och banden på de två följande segmenten. Bandet på segment 2 fortsätter ner under buken, se figur 2. Benen är övervägande svarta men med gula fläckar och ljusbruna tarsar. Könen lika. Jacobs (2007) anger längden till 9-11 mm för honor och 7-9 mm för hanar. Mitt exemplar är knappt 10 mm långt.

Biologin tycks vara dåligt känd men honan gräver ut bokammare i marken och provianterar cellerna med stritar (<http://www.bwars.com>, Bitsch m.fl.1997, Blösch 2000). Arten påträffas ofta på blommor och i Frankrike besöks flockblommiga växter (Apiaceae) som *Angelica* (Bitsch m.fl. 1997), men säkert duger de flesta blommor med lättåtkomlig nektar. Som boparasit finns uppgifter om *Nysson trimaculatus*. (Bitsch m.fl. 1997, <http://www.bwars.com>).

Frågan är hur den kan ha hamnat i min trädgård så långt från närmaste tidigare kända lokal? Exemplet är helt oskadat och ser nykläckt ut så det är otroligt att den skulle ha flugit 30-40 mil. Möjligheterna är att det finns en relativt nyligen etablerad population, lokal eller mer spridd, eller att den fått mänsklig hjälp på

Figur 2. *Lestiphorus bicinctus* från sidan

något sätt. Följt med en bil eller något flygplan, det är bara 5 km till Landvetters flygplats. Framtiden får utvisa vad som är mest troligt.

Tack

Stort tack till Johan Abenius för valideringen av fyndet och till Sven Hellqvist för all hjälp med denna rapport.

Litteratur

- Bitsch, J m.fl. 1997. Hyménoptères Sphecidae d'Europe occidentale. – Faune de France.
- Blösch, M. 2000. Die Grabwespen Deutschlands. Sphecidae s.str., Crabronidae. Lebensweise, Verhalten, Verbreitung. – Goecke & Evers, Keltern.
- Haeseler, V. 1973. Zur Kenntnis der Aculeaten- und Chrysidenfauna Schleswig-Holsteins und angrenzender Gebiete (Hymenoptera). 2. Beitrag. – Schriften des Naturwissenschaftlichen Vereins für Schleswig-Holstein 43: 51-60.
- Jacobs, H.J. 2007. Die Grabwespen Deutschlands. Ampulicidae, Sphecidae, Crabronidae. Bestimmungsschlüssel. – Goecke & Evers, Keltern.
- Lomholdt, O. 1975-1976. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. – Fauna Entomologica Scandinavica 4, part 1-2. Scandinavian Press, Klampenborg.

Internet källor, besökta 2016

- <http://forum.hymis.de/viewtopic.php?f=14&t=12864>
- <http://www.bwars.com/index.php?q=wasp/crabronidae/nyssoninae/lestiphorus-bicinctus>